ප්‍රතිකර්මය රෝගයට වඩා භයානකද?

ශ්‍රී ලංකාවේ කොවිඩ් ආණ්ඩුකරණය පිළිබඳ ආවර්ජනා

සංස්කරණය

ප්‍රදීප් පීරිස්

4

ජීවිතද ජීවනෝපායන්ද?

ශ්‍රී ලංකාවේ කොවිඩ්-19 ප්‍රතිචාරය තුළ සුබසාධනයේ පරිහානිය

නිපුනිකා ඕ. ලේකම්වසම්

හැඳින්වීම

දෙවන ලෝක යුද්ධයට පසුව ලෝකය මුහුණ දෙන බැරෑරුම්ම අභියෝගය ලෙස එක්සත් ජාතීන්ගේ සංවිධානය විසින් හඳුන්වා ඇති කොවිඩ්-19 ගෝලීය අධි වසංගතය ආරම්භ වූයේ වර්ෂ 2019 අග භාගයේ චීනයේ වූහාන් ප්‍රාන්තයෙනි. එහි බලපෑම අද වන විට ලොව පුරා සියළු ක්ෂේත්‍ර ඔස්සේ පැතිර ගොස් තිබේ. වෛරසයේ පැතිරීම පාලනය කිරීමටත්, මරණ සංඛ්‍යාව අඩු කරගැනීමටත් ලොව පුරා රජයන් දැඩි සංචරණ සීමා සහ සමාජ දුරස්ථභාවය පවත්වා ගැනීමේ රෙගුලාසි හඳුන්වා දී ඇත. ජීවිත රැක ගැනීමෙහිලා මෙම ක්‍රියාමාර්ග බොහෝ සෙයින් උපකාරී වී ඇති නමුත්, ඒවා නිසා ඇතිව තිබෙන ආර්ථික බලපෑම හේතුවෙන් බොහෝ අවස්ථා වල තත්වය ජීවිත සහ ජීවනෝපායන් අතර තේරීමකට සිරවී ඇත. ආණ්ඩු වලට මෙහිදී ගැනීමට සිදුව ඇත්තේ ඉතා දුෂ්කර ප්‍රතිපත්තිමය තීරණයකි.

චීනයේ හඳුන්වා දුන් මාදිලියේ දැඩි සීමා නිසා ජීවිත රැකුණු ආකාරයත්, එවැනි සීමා නොවූ ඉන්දියාව සහ බ්‍රසීලය වැනි රටවල ඇති වූ ඛේදාන්තයනුත් අපි දනිමු. ලංකාවේ තත්වයද එතරම් වෙනස් නොවේ. වර්ෂ 2020 මාර්තු මස ඇරඹි පළමු රැල්ල පාලනය කිරීමෙහිලා රජය සාර්ථක වූයේ දැඩි සංචරණ සීමා, කිසිදු සමාජ හමුවකට අවසර නොදීම සහ ලෝක සෞඛ්‍ය සංවිධානය සමඟ සමීපව කටයුතු කිරීම වැනි තීරණ නිසාය (Ranaraja,

2020). එසේ වුවත් තවත් රැළි දෙකකට පසු වර්තමාන තත්වය තුළ මෙම මූලික අවස්ථාවේ ලද සාර්ථකත්වය කිසි ලෙසකින් පිළිබිඹු නොවේ. මරණ සංඛ්‍යාව එන්න එන්නටම වැඩි වෙමින් පවතින අතර, ආර්ථිකය තව තවත් දුර්වල වෙමින් තිබේ.

මෙම පරිච්ඡේදයේ අරමුණ වසංගත සමය තුළ රජයේ ආර්ථික සහන ලබාදීමේ වැඩපිළිවෙල සම්බන්ධයෙන් ජනතාවගේ ආකල්ප ප්‍රමාණාත්මකව හා ගුණාත්මකව හඳුනා ගැනීමයි. කොවිඩ් වසංගත තත්වය තුළ සාමාන්‍ය පිළිගැනීම වී ඇත්තේ ජීවිත හා ජීවනෝපායන් අතර ප්‍රතිලෝම සම්බන්ධයක්, එනම් ජීවිත බේරා ගන්නේ නම් ජීවනෝපායන් කැප කිරීමට සිදුවන ආකාරයේ තත්වයක් පවතින බවයි. මන්ද, ජීවිත බේරා ගැනීමට බලාත්මක කරන සංචරණ සීමා නිසා බොහෝ දෙනාගේ ජීවනෝපායන් අඩාල වන නිසාය. මෙම තර්කනයෙහි යම් සත්‍යතාවයක් තිබුණද, මෙම පරිච්ඡේදය තුළින් පෙන්වා දෙනු ලබන්නේ ශක්තිමත් සුබසාධන පද්ධතියක් පවතින්නේ නම් ජීවිත හා ජීවනෝපායන් යන ද්විත්වයම ආරක්ෂා කරගත හැකි බවයි. නිදහසටත් පෙර පටන්ම ලංකා රාජ්‍යය තුළ ආයතනගත වී ඇති සුබසාධන දෘෂ්ඨිවාදයක් (Jayasuriya, 2000; 2004) පවතින පසුබිමක් තුළ, මෙම පරිච්ඡේදයෙන් උත්සහ ගන්නේ වසංගත තත්වයෙහි රජයේ ප්‍රතිපත්ති ක්‍රියාමාර්ග තුළින් ආර්ථික අර්බුදයට නිසි අයුරින් ප්‍රතිචාර දැක්වීමට හැකිවුනි දැයි යන්න ජනතාවගේ අත්දැකීම් ආශ්‍රයෙන් විමසා බැලීමයි.

මූලිකවම ද්විතියික දත්ත මත පදනම්ව මෙහිදී පළමුව උත්සහ කරන්නේ වසංගතයෙන් ආර්ථිකයන්ට එල්ල කරන ලද බලපෑම ගෝලීයව හා ජාතිකව හඳුනා ගැනීමය. සාර්ව මට්ටමේ ජාතික දත්ත වලට එහිදී සාපේක්ෂව වැඩි වැදගත්කමක් දෙනු ලැබේ. ඉන්පසුව ජීවිත හා ජීවනෝපායන් අතර සම්බන්ධය පිළිබඳව සාකච්ඡා කෙරේ. එහිදී පුරවැසි අත්දැකීම් හඳුනාග ැනීම සඳහා 'Socio-Economic Index in the Face of COVID-19' සමීක්ෂණයේ සොයාගැනීම් භාවිතා කෙරෙන අතර, ඊට අමතරව ජාතික මට්ටමේ කතිකාවන් සහ විවාද යොදාගැනේ. රජයේ වසංගත ප්‍රතිචාරය මෙන්ම වසංගතය නිසා ඇතිවූ අසමානතාවයන්ටද එතුළ අවධානය යොමු කොට ඇත. ඒ සඳහා වසංගතයෙන් සිය ජීවනෝපායන්ට එල්ල කරන ලද බලපෑම් පිළිබඳව කුටුම්බ වල ආකල්ප, වසංගතය මගින් ජනනය කරන ලද විවිධ ආර්ථික යථාර්ථයන්, වසංගතයේ ආර්ථික බලපෑම කළමණාකරණය කරගැනීම සඳහා විවිධ කණ්ඩායම් විසින් යොදාගන්නා ලද ක්‍රමෝපායන් සහ, රජයේ සුබසාධන වැඩපිළිවෙළෙහි සාර්ථකත්වය පිළිබඳ ඉහත සඳහන් සමීක්ෂණයෙන් වාර්තා කළ අන්දමට ජනතාවගේ තක්සේරුව යන ඒවාට අවධානය යොමු කෙරේ.

කොවිඩ්-19 හි ආර්ථික බලපෑම: ගෝලීය සහ ජාතික තත්වය පිළිබඳ මූලික හැඳින්වීමක්

ගෝලීය තත්වය

කොවිඩ්-19 න් ලෝක ආර්ථිකයට ඇති කරන ලද බලපෑමෙහි ප්‍රතිවිපාක දිගුකාලීන වනු ඇතැයි බලාපොරොත්තු වන අතර, යථා තත්වයට පත්වීමේ ක්‍රියාවලිය ඉතා සෙමෙන් සහ කලාප අතර වෙනස්කම් සහිතව සිදුවනු ඇති බවට අනාවැකි පළ වී ඇත (See *The Global Economic Prospects*, 2021). වසංගතය මඟින් ලොව පුරා රාජ්‍යයන්ගේ ධාරිතාව, ශ්‍රම වෙළඳපොළවල් සහ මූල්‍ය ප්‍රතිපත්ති යන ඒවා සම්බන්ධව ඇති අඩු ලුහුඬුකම් පෙන්වා දී තිබේ. වර්ෂ 2020 ජූනි මාසයේදී ලෝක බැංකුව විසින් කරන ලද පුරෝකථනයකට අනුව එම වසර තුළදී ගෝලීය දළ දේශීය නිෂ්පාදිතය 5.2% කින් පහළ යනු ඇති බව බලාපොරොත්තු වූ අතර (The Global Economic Outlook, 2020), ඒ අනුව මෙය දශක ගණනාවකින් ලෝකයේ සිදු වූ දරුණුතම ආර්ථික අවපාතය ලෙස හැඳින්විය හැක. ලොව සියළු කලාප වල ආර්ථික වර්ධනය සැළකිය යුතු තරම් පහත යනු ඇති බවද පුරෝකථනය වී තිබේ. මෙම බලපෑම් නිසා සංවර්ධනය වෙමින් පවතින සහ අවම සංවර්ධිත රටවල දරිද්‍රතාවයද තවත් දරුණු අඩියකට යනු ඇති අතර, ඔවුන්ගේ දශක ගණනාවක සංවර්ධන ප්‍රගතිය එම නිසා ආපසු හැරවෙනු ඇත. ලෝක බැංකුවට අනුව:

> කොවිඩ්-19 වසංගතයෙහි බලපෑමෙන් නැවත යථා තත්වයට පත්වීම සම්බන්ධයෙන් විවිධ කලාප වල අසමාන තත්වයන් පෙන්නුම් කරනු ලබයි. ඇමෙරිකාව වැනි ශක්තිමත් මූල්‍ය පද්ධතියක් ඇති රටවල පවා යථා තත්වයට පත්වීම වඩාත් තීව්‍ර මට්ටමේ ආපසු හැරවීම් පිළිබිඹු කර ඇත. එවැනි ආර්ථිකයන්හි පවා එන්නත්කරණයට ඇති ප්‍රවේශය අසමානය. වැඩි වන ආසාදිතයින් සංඛ්‍යාව, එන්නත්කරණ අපහසුතා සහ ආර්ථික අර්බුද මඟින් දියුණු වෙමින් පවතින ආර්ථිකයන්හි බාහිර ඉල්ලුම සහ භාණ්ඩ මිල වැඩි වීමෙන් ලද වාසි ආපසු හරවා ඇත. වර්ෂ 2022 වන විට ගෝලීය නිෂ්පාදනය වසංගතයට පෙර තිබුණාට වඩා 2% කින් පමණ අඩු අගයක් ගනු ඇති බව අපේක්ෂා කෙරෙන අතර, දියුණු වෙමින් පවතින ආර්ථිකයන් 1/3 ක ප්‍රමාණයක ඒක පුද්ගල ආදායමෙහි සිදු වූ පහත බැස්ම යථා තත්වයට පත් නොවනු ඇත (*The Global Economic Prospects*, 2021, p. xvii).

Brookings Institute විසින් වර්ෂ 2021 ජූනි මාසයේදී සම්පාදනය කරන ලද වාර්තාවකට අනුව වසංගතය නිසා දුගී රටවල් අවසානයේ වැඩි පාඩුවක් ලබනු ඇත (Yeyati and Filippini, 2021, p. 5). එම වාර්තාවට අනුව

රජයක කොවිඩ් ප්‍රතිචාරයෙහි සාර්ථකත්වය කරුණු 3 ක් මත තීරණය වේ: ඒවා නම් පවතින සමාජ ආරක්ෂණ පද්ධතීන්, ඩිජිටල් පහසුකම් වල ශක්තිය සහ සජීවී අධීක්ෂණය[1] වේ (ඉහත එම/ibid, p. 14). වසංගත තත්වය තුළ කොතරම් සුබසාධන පහසුකම් ලබාදිය හැකිද යන්න මෙම පූර්ව කොන්දේසි මත තීරණය වන අතර, එම නිසා ලොව පුරා රජයන්ගේ වසංගත ප්‍රතිචාරයන් එකිනෙකින් වෙනස් වේ. එහිදී දියුණු වෙමින් පවතින රට වලට දැනෙන බලපෑම වඩා අධිකය (ඉහත එම/ibid). ඒ රටවල රැකියා වලින් විශාල ප්‍රමාණයක් සේවාදායකයන්ගේ භෞතික පැමිණීම අපේක්ෂා කරන ආකාරයේ ඒවා වන අතර, වසංගතය පාලනය කිරීමට හඳුන්වා දෙන ලද සංචරණ සීමා නිසා එවැනි රැකියා වලට සහ එම නිසා සමස්තයක් වශයෙන් ශ්‍රම වෙළඳපොළට එල්ල වන පීඩනය සාපේක්ෂව දියුණු වූ රටවලට වඩා අධිකය. එම නිසාම මෙවැනි ආර්ථිකයන් සඳහා සුබසාධන ප්‍රතිපාදන වැඩිපුර අවශ්‍ය වේ. Decerf et al. (2020, pp. 23-4) ට අනුව:

> දියුණු වූ රටවල ජනගහණයන් සමස්තයක් වශයෙන් සාපේක්ෂව මහළු නිසා වසංගතයේ මරණ අනුපාතය එම රටවල වැඩිය. නමුත් දියුණු වෙමින් පවතින රටවල ජනගහණයන්ගෙන් සැලකිය යුතු ප්‍රමාණයක් දරිද්‍රතා රේඛාවට ආසන්නයේ පිහිටි ආදායම් මත ජීවිතය ගැටගසා ගනිති. එහි ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන් දරිද්‍රතාවය වෙනුවෙන් දියුණු වෙමින් පවතින රටවල රජයන්ට දැරීමට සිදුවන සුබසාධන පිරිවැය, මහළු බව නිසා දියුණු වූ රටවල රජයන්ට දැරීමට සිදුවන සුබසාධන පිරිවැයට වඩා බොහෝ අධික වේ. මෙම සුබසාධන පිරිවැය සාමාන්‍යයෙන් ඒක පුද්ගල ආදායමට ප්‍රතිලෝම සම්බන්ධයක් දක්වයි.

මෙම පරිච්ඡේදයේ ඊළඟ කොටස් වලින් උත්සාහ ගනු ලබන්නේ ශ්‍රී ලංකාවේ මේ පිළිබඳ තත්වය වටහා ගැනීමයි.

---

1 Yeyati and Filippini (2021) ට අනුව පවතින සමාජ ආරක්ෂණ පද්ධතීන් වැදගත් වන්නේ ඒවා වසංගතයට කඩිනමින් ප්‍රතිචාර දැක්වීම සඳහා වඩා සුදුසු වන හෙයිනි. ඩිජිටල් පහසුකම් ප්‍රමාණවත් පරිදි පවතින රටවල් වල රට වසාදමන තත්වයන් තුළදී සහන ප්‍රතිපාදන සහ අත්‍යාවශ්‍ය සේවා කුටුම්බ වෙත ළඟා කිරීමේ යාන්ත්‍රණයක් පවතින අතර, සජීවී අධීක්ෂණය භාවිතයෙන් වසංගතයේ නවතම තොරතුරු පිළිබඳ යාවත්කාලීන වීමටත්, ඒ අනුව ප්‍රතිචාර දැක්වීමටත් රජයන්ට හැකියාව ලැබේ. සජීවී අධීක්ෂණය විශේෂයෙන්ම වැදගත් වන තවත් හේතුවක් වන්නේ කුටුම්බ වල සමාජ-ආර්ථික තත්වය තේරුම් ගැනීම සඳහා එය භාවිතා කළහැකි බැවිනි (Yeyati and Filippini, 2021, p. 14).

කොවිඩ්-19 වසංගතය ශ්‍රී ලංකා ආර්ථිකයට සිදුකළ බලපෑමෙහි ජාතික මට්ටමේ ප්‍රවණතා

2021 වර්ෂය සඳහා නිකුත් කළ ලංකාවේ සංවර්ධන පුරෝකථනය තුළ ලෝක බැංකුව සඳහන් කොට තිබුණේ වර්ෂ 2020 වසරේදී ලංකා ආර්ථිකය 3.6% කින් පසුබෑමට ලක්ව ඇති බවයි (*Sri Lanka Development Update: Economic and Poverty Impact of COVID-19,* 2021). එම වාර්තාවට අනුව පෙර පටන් ආර්ථිකයේ තිබූ දුර්වලතා නිසා - නිදසුනක් ලෙස ආර්ථික වර්ධන වේගය 3.1% ක් තරම් අඩු අගයක පැවතීම, පෞද්ගලික අංශය ප්‍රමාණවත් පරිදි සහභාගී කර නොගැනීම හා අපනයන ආර්ථිකයක් මත පදනම් වීම වැනි කරුණු - තත්වය තවත් දරුණු වී ඇත. වැඩියෙන්ම බලපෑමට ලක්ව ඇත්තේ කර්මාන්ත අංශය වන අතර, එහි 6.9% ක සංකෝචනයක් සිදුව ඇත. සේවා හා කෘෂිකර්මාන්තය තුළ ඊට සාපේක්ෂව පිළිවෙළින් 1.5% ක සහ 2.4% ක සංකෝචනයන් සිදුව ඇත (ඉහත එම/ibid, p. 11). කර්මාන්ත අංශයේ රැකියා අහිමි වීම් බොහෝ කොටම සිදුවන්නේ ආදායම් ව්‍යාප්ති චක්‍රයේ පහළ මධ්‍යම කාණ්ඩයේ ස්ථානගතව සිටින්නන්ටය. එතුළද නාගරික පෞද්ගලික අංශයේ සහ ව්‍යවසායික ක්ෂේත්‍රයේ අය වඩාත්ම බලපෑමට ලක්ව ඇති බව වාර්තාව පෙන්වා දේ (ඉහත එම/ibid). දුරස්ථ ක්‍රම ඔස්සේ රැකියා කටයුතු කරගෙන යා හැකි පිරිස ලංකා ශ්‍රම බලකායෙන් 27% ක් තරම් සුළු ප්‍රමාණයක් බවද එමගින් පෙන්වා දේ (ඉහත එම/ibid, p. 31). එම රැකියා අවස්ථා බොහෝ දුරට භුක්ති විඳිනු ලබන්නේ නාගරික ඉහළ ආදායම් කාණ්ඩ වල අයයි.

ශ්‍රී ලංකා ප්‍රතිපත්ති අධ්‍යයනායතනයේ (IPS) විද්වත් මණ්ඩලයක් විසින් වාර්තාවක් (*Sri Lanka: State of the Economy 2020 | Institute of policy studies Sri Lanka,* 2020) මගින් පෙන්වා දී ඇති පරිදි වැඩිවන ණය හා පිරිහෙන මූල්‍ය ශක්තිය හේතුවෙන් වසංගතයේ ආර්ථික බලපෑම අවම කිරීමට රාජ්‍යයට අවශ්‍ය කරන සාර්ව මට්ටමේ ආර්ථික ස්ථාවරත්වය නොමැති වී ඇති අතර, එනිසා සමාජයේ අසමානතාව ඔඩුදුවා යමින් පවතී. එවැනි තත්වයක් තුළ ශ්‍රම බලකායෙන් 68% ක් තරම් වූ අවිධිමත් අංශයේ රැකියා කරන්නන් පැවැත්ම සඳහා දරුණු අරගලයක යෙදෙන අතර, සිය ඉතිරි කිරීම් වල ඇති මුදල් ආපසු ගැනීමත්, අධ්‍යාපනය හා සෞඛ්‍යය වෙනුවෙන් සාමාන්‍යයෙන් කරන්නා වූ ආයෝජන නොකර සිටීමත් දැකිය හැකිය (Nisha Arunatilake as reported by Weerasekera, 2020). එම ආයතනයෙහිම තවත් අධ්‍යයනයකට අනුව අස්ථිර රැකියා කරන්නන් (වර්ෂ 2018 වනවිට මෙම ප්‍රමාණය මිලියන 2.8 ක් වූ පෞද්ගලික අංශ ශ්‍රම බලකායෙන් 60% ක් විය) රැකියා සුරක්ෂිත භාවය සහ සමාජ ආරක්ෂණ ප්‍රතිලාභ අතින් ඉතා අනතුරුසහගත තත්වයකට වැටී ඇත (Jayawardena, 2020). ලංකාව තුළ

රැකියා සුරක්ෂිතභාවය යම් යම් කණ්ඩායම් වලට තිබුණද, සමස්තයක් වශයෙන් ශ්‍රම වෙළඳපොළ සුරක්ෂිතභාවය නොපවතින බව පෙන්වා දෙන එම වාර්තාව, ඊට අමතරව රැකියා විරහිත අයවළුන් සඳහා රක්ෂණාවරණයක් නොතිබීම වැනි සාධක නිසා වසංගතයක් වැනි තත්වයක් තුළ මෙම ශ්‍රමික කණ්ඩායම ඉතාම අනතුරුදායක අඩියකට පත්වන අයුරු පෙන්වා දී තිබේ (එම; *Most Sri Lanka workers without formal protection amid Covid-19 shock: IPS study,* 2020 මූලාශ්‍රයද බලන්න).

වර්ෂ 2020 ඔක්තෝබර් මාසයේ ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව විසින් නිකුත් කරන ලද වාර්තාවකට අනුව 2020 වසර තුළදී සේවා නියුක්තික ජනගහණය 2.4% ක අඩුවක් පෙන්නුම් කොට ඇත. එතුළ පෞද්ගලික අංශය වැඩිපුර නියෝජනය වේ (*Recent Economic Developments: Highlights of 2020 and Prospects for 2021,* 2020). රාජ්‍ය සේවය තුළද යම් දුරකට රැකියා අහිමි වීම් පෙන්නුම් කළත්, රැකියා විරහිත උපාධිධාරීන්ට රැකියා ලබාදීම වැනි වැඩපිළිවෙළවල් නිසා එම තත්වය සැළකිය යුතු තරමකින් කළමණාකරණය කරගැනීමේ හැකියාව ලැබී ඇත (ඉහත එම/ibid). කෙසේ වුවත් මෙවැනි වැඩසටහන් කොතරම් දුරට තිරසාරද යන්න ගැටළුවක් බව පිළිගත යුතුය. මීට අමතරව අවිධිමත් ශ්‍රම බලකායට සමාජ ආරක්ෂණ වැඩපිළිවෙළක් හඳුන්වා දීමේ අවශ්‍යතාවයද ඉහත වාර්තාව මඟින් පෙන්වා දී තිබේ.

පෙර දැක්වූ 2021 වර්ෂය සඳහා නිකුත් කළ ලංකාවේ සංවර්ධන ප්‍රක්ෂේපණය තුළ ලෝක බැංකුව විසින් ලංකාවේ සාර්ව මට්ටමේ රැකියා නියුක්ති අගයන් වලට බලපෑම් කරන්නා වූ සාධක තුනක් හඳුනාගෙන ඇත: අඩු ආදායම් මට්ටම, සමාජ ආරක්ෂණ රහිත අවිධිමත් ශ්‍රම බලකායක පැවැත්ම සහ වසංගත තත්වය යටතේ විශේෂිතව අනතුරට භාජනය වී ඇති ඇඟළුම් වැනි කර්මාන්ත වල විධිමත් සේවක කණ්ඩායමක පැවැත්ම යනු ඒවා වේ (*Sri Lanka Development Update: Economic and Poverty Impact of COVID-19,* 2021). මෙම බලපෑම අවම කිරීම සඳහා රජයෙන් ලද සහයෝගය වාර්තාවේ කරුණු 2 ක් ආශ්‍රයෙන් හඳුනාගෙන ඇත: එනම් සමෘද්ධිය වැනි පවතින සුබසාධන වැඩපිළිවෙළවල් සහ වසංගත තත්වය තුළ සුවිශේෂයෙන් හඳුන්වා දෙන ලද සහන දීමනා වේ (ඉහත එම/ibid). ඊළඟ කොටස තුළ සමීක්ෂණයේ දත්ත මත පදනම්ව මෙම වැඩපිළිවෙළවල් සම්බන්ධයෙන් මහජන ආකල්ප ඉදිරිපත් කර ඇත.

ජීවිත සහ ජීවනෝපායන්: කොවිඩ්-19 න් ශ්‍රී ලංකාව තුළ ඇතිකරන ලද ආර්ථික භීතීන්

කොවිඩ්-19 වසංගතය තුළ රාජ්‍ය ධාරිතාව

Yeyati and Filippini (2020) විසින් දක්වන ලද සාධක 3 ට අනුව ලංකාවේ කොවිඩ් ප්‍රතිචාරය මැන බැලුවහොත්, ඩිජිටල් පහසුකම් සහ සජීවී අධීක්ෂණය යන කරුණු අරබයා ඇති අඩු ලුහුඬුකම් නිසා ජීවිත සහ ජීවනෝපායන් යන දෙකම තුළ වසංගතයේ බලපෑම අධික වී ඇති බව හඳුනාගත හැකිය. අන්තර්ජාල පහසුකම් අතින් ගත්විට ලංකාවේ නාගරික ප්‍රදේශ වල භාවිතය ග්‍රාමීය ප්‍රදේශ වලට සාපේක්ෂව දෙගුණයකි (*Sri Lanka Development Update: Economic and Poverty Impact of COVID-19, 2021,* p. 30). එම නිසා ඩිජිටල් පහසුකම් සැමට සමානව සලසා දීම තරමක් යථාර්ථයෙන් බැහැර වූ අරමුණකි. එමෙන්ම ආසාදිතයින් සංඛ්‍යාව හෝ නිවැරදි ආකාරයෙන් වාර්තා කිරීමට ආණ්ඩුවට නොහැකි වූ තත්වයක් තුළ සජීවී අධීක්ෂණයද එතරම් යථාර්ථවාදී නොවන බව පෙනී යයි. ඇත්තෙන්ම සිතාමතා පරීක්ෂණ කිරීම් අවම කිරීම සහ සංඛ්‍යා දත්ත අඩුවෙන් වාර්තා කිරීම සම්බන්ධව චෝදනා ද රජයට එල්ල වී තිබේ (Gunasekera, 2021; Jayasinghe, 2020). මෙවැනි අවභාවිතයන් මෙන්ම නිසි කළමණාකරණයකින් හෝ සැලසුම්කරණයකින් තොරව හඳුන්වා දෙන ලද සංචරණ සීමා නිසා සිදුව ඇත්තේ මරණ සංඛ්‍යාවේ අත්‍යන්ත වැඩිවීමක් සමඟම ආර්ථිකයේද දරුණු කඩා වැටීමක් සිදුව තිබීමයි. ඒ අනුව ඉතිරිව ඇත්තේ පවතින සමාජ ආරක්ෂණ පද්ධති පිළිබඳ නිර්ණායකය පමණි.

පහත සාකච්ඡාවේ අවධානය මූලිකවම යොමුවන්නේ පවතින හා අළුතෙන් හඳුන්වා දුන් ක්‍රියාමාර්ග තුළින් වසංගතය නිසා ආර්ථිකමය වශයෙන් බලපෑමට ලක්වූ කණ්ඩායම් වලට ලබාදුන් සහන කොතරම් දුරට සාර්ථකද යන්නටය. ලංකාවේ සුබසාධන පද්ධතිය කොහොමටත් පැවතුණේ දුර්වල තත්වයකය. මෙය පැහැදිලිවම වසංගතයට පෙර කාරණයක් බවත්, වසංගතය මඟින් කළේ එය තීව්‍ර කිරීම පමණක් බවත් මතක තබාගත යුතුය. මෑත කාලීනව ලංකා රාජ්‍යය වැඩි වැඩියෙන් නව ලිබරල් ප්‍රතිපත්ති වැළඳ ගන්නා බව[2] හා එහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස සමාජ ආරක්ෂණ ජාලා වල ක්‍රමික සංකෝචනයක් දක්නට ලැබුණු බව පෙර සිටම පෙනෙන්නට තිබුණි. මෙම ප්‍රවණතා වලට අනුපූරකයක් ලෙස විධායක බලය අතිශයින් සංකේන්ද්‍රණය

2 නව ලිබරල්වාදය විවිධාකාරයෙන් අරුත් ගන්වා තිබේ. එහි පදනම් අර්ථය ලෙස ආඥාදායක ප්‍රාග්ධනයට අවශ්‍ය ආකාරයෙන් සහ සමාජ සුබසාධනයට හානිදායක අයුරින් ආර්ථික ප්‍රතිව්‍යුහගත කිරීම් සිදුකිරීම දැක්විය හැකිය (Venugopal, 2015).

වීමත්, රාජ්‍යය ආරක්ෂකකරණය වීමත් යන ප්‍රවණතා වසංගත තත්වය තුළ ඉතා සාමාන්‍යකරණය වීම හඳුනාගත හැකිය. මෙම කෘතියේ වෙනත් පරිච්ඡේද දෙකක නව ලිබරල්වාදයේ පැතිරීම නිසා නිදහස් වෙළඳ කලාප ශ්‍රමිකයින්ට හා අධ්‍යාපනයට එල්ල වී ඇති බලපෑම සාකච්ඡා කොට තිබේ. මෙම පරිච්ඡේදයෙන් හඳුනා ගැනීමට උත්සහ කරන්නේ ජීවිත සහ ජීවනෝපායන් වලට එමඟින් එල්ල කරන බලපෑමයි.

වසංගත සමය තුළ රජයේ සහන වැඩසටහන් පිළිබඳ මහජන ආකල්ප

ඉහත සඳහන් කළ සමීක්ෂණයට[3] අනුව වසංගත සමය තුළ රැකියා සුරක්ෂිතභාවය තහවුරු කිරීමේ රජයේ උත්සහය සම්බන්ධයෙන් ප්‍රතිචාරකයින්ගෙන් 52.7% ක් සෑහීමට පත් නොවේ. නාගරික ප්‍රදේශ වල ප්‍රතිචාරකයින්ගෙන් 59.8% ක් ඒ අතර විය. ග්‍රාමීය ප්‍රතිචාරකයින්ගෙන් 50.5% ක් ද මෙම කාණ්ඩයට අයත් වන අතර, ග්‍රාමීය කණ්ඩායමේ 41.4% ක් විසින් තමන් ඒ පිළිබඳ සෑහීමට පත්වන බව වාර්තා කරන ලදී. එසේම සමස්ත ප්‍රතිචාරකයින්ගෙන් 67.8% ක් වාර්තා කරන පරිදි ඔවුන්ගේ කුටුම්බ ආර්ථිකය වසංගතය නිසා වඩාත් නරක අතට හැරී තිබේ. එම සංඛ්‍යාව අතර ග්‍රාමීය ප්‍රතිචාරකයින් වැඩිය. සාර්ව මට්ටමේ සමීක්ෂණ දත්ත වල නාගරික කර්මාන්ත අංශය ග්‍රාමීය කෘෂිකර්මාන්තයට සාපේක්ෂව වැඩි කඩා වැටීමකට ලක්වූ බව කියන පසුබිමක් තුළ මෙම සොයාගැනීම වැදගත් වේ. මෙම කාලය තුළදී රජයේ සහනාධාර ලැබූ බව පැවසූයේ 9.7% ක් වැනි සුළු ප්‍රතිශතයකි (එතුළ 2.3% ක් නාගරික සහ 11.8% ක් ග්‍රාමීය විය). 28.5% කට අනුව ඉඳහිට රජයේ ආධාර ලැබී තිබේ (18.3% ක් නාගරික සහ 31.4% ක් ග්‍රාමීය). සමීක්ෂණයෙන් හෙළි වූ අන්දමට පැවැත්ම සඳහා කුටුම්බ තුළ වැඩියෙන්ම ගෙන තිබූ පියවර වූයේ එදිනෙදා වියදම් කපා හැරීමයි. පවතින ඉතිරි කිරීම් භාවිතා කිරීම දෙවැනියට වැඩියෙන්ම ගත් ක්‍රියාමාර්ගය බව පෙනෙන්නට තිබේ. ණයට භාණ්ඩ ලබාගැනීම (42.1%), භාණ්ඩ උකස් කිරීම/බැංකු ණය ලබාගැනීම (42.2%), පොළියට දෙන්නන්ගෙන් ණය ලබාගැනීම (29.5%) සහ පවුලේ නෑ හිතමිතුරන්ගේ උපකාර ලබාගැනීම (37.7%) වැනි ක්‍රමද අඩු වැඩි වශයෙන් භාවිතා කොට ඇත. මෙමඟින් නිරූපණය වන ආඛ්‍යානය රජයේ නිල යථාර්ථයෙන් තරමක් දුරට වෙනස් බව පෙනී යයි. එනම් වසංගත තත්වය තුළ පැවැත්ම සඳහා වන වගකීම ආණ්ඩුව විසින් බොහෝ කොටම පුරවැසියාට පෞද්ගලිකව අනුයුක්ත කර ඇති අතර, එමඟින් සිය සුබසාධන වගකීම් සැළකිය යුතු දුරකට පැහැර හැරීමක් සිදුකොට තිබෙන බවයි. මෙම

3 මෙහිදී භාවිතා කරන්නේ 'බොහෝ විට' සහ 'සමහර විට' යනුවෙන් ලබාදුන් පිළිතුරු පමණක් බව සළකන්න. 'එක් වරක්' වශයෙන් සඳහන් වූ පිළිතුරු භාවිතා නොකරන ලදී.

සොයාගැනීම් වඩාත් හොඳින් තේරුම් ගැනීම සඳහා රජයේ සාර්ව මට්ටමේ ක්‍රියාකලාපය දෙස බැලීම වැදගත් වේ. ඒ සඳහා ධීවර කර්මාන්තයට හා කෘෂිකර්මාන්තයට මේ කාලය තුළදී අත්වූ ඉරණම මුලින්ම සළකා බලමු.

ධීවර කර්මාන්තය හා කෘෂිකර්මාන්තයට ආණ්ඩුව ප්‍රමාණවත් පියවර ගෙන තිබේද?

කොවිඩ්-19 පළමු රැල්ලෙන් රටේ කුඩා පරිමාණ ධීවර කර්මාන්තය දැඩිව බලපෑමට ලක්විය. ලෝක බැංකුව වාර්තා කළේ සංචරණ සීමා හා එනිසා සිදුවූ ඉල්ලුම හා සැපයුම යන දෙඅංශයේම පසුබෑස්ම නිසා එම කාලය තුළ ධීවර නිෂ්පාදිතය 50-65% අතර ප්‍රමාණයකින් අඩුවූ බවයි (Jayamanne, 2020 වාර්තා කර ඇති අන්දමට). ජයමාන්න පවසන්නේ වර්ෂ 2020 අප්‍රේල් මාසය වන විට ජාත්‍යන්තර වෙළඳ සම්බන්ධතා මුළුමනින්ම පාහේ බිඳවැටී තිබූ හා විකල්ප ආදායම් මාර්ග නොමැති පසුබිමක වුවත්, 2020 ජූනි මාසය වන විට ධීවර කර්මාන්තය නැවත යථා තත්වයට පත්වෙමින් තිබූ බවයි. එහෙත් පෑලියගොඩ මත්ස්‍ය වෙළඳපොළ පොකුර වාර්තා වීමෙන් ඇරඹි දෙවන රැල්ලත් සමඟ මත්ස්‍ය නිෂ්පාදන සම්බන්ධයෙන් පැතිර යන්නට වූ භීතිය නිසා මාස කිහිපයකින් ධීවර කර්මාන්තයට මරු පහරක් එල්ල වුණි. නිවැරදි තොරතුරු සමාජගත කිරීම මඟින් මෙම භීතිය පාලනය කිරීමට ආණ්ඩුවට නොහැකි විය (ඉහත එම/ibid). එසේම බලපෑමට ලක්වූ ධීවරයින්ට නියමිත පරිදි සහනාධාර ලබාදීමද නොකෙරුණි. සිදුවූ එකම සාධනීය දෙය වූයේ වර්ෂ 2020 ඔක්තෝබර් මාසයේ සමස්ත ධීවර අස්වැන්න ආණ්ඩුව විසින් මිලට ගැනීමත්, වියළි මත්ස්‍ය නිෂ්පාදන ප්‍රවර්ධනය සඳහා කටයුතු කිරීමත්ය (*Sri Lanka: The government decides to buy all the fish harvest,* 2020).

මෙම සිදුවීම් වලින් නැවත යථා තත්වයට පත්වීමට ධීවර කර්මාන්තය උත්සහ ගනිමින් සිටි අවස්ථාවකය තුන්වැනි රැල්ල ආණ්ඩුව විසින් නිවැරදිව කළමණාකරණය නොකිරීම සහ, එනිසා නැවතත් හඳුන්වා දෙන්නට සිදුවූ සංචරණ සීමා වල ප්‍රතිවිපාකය ධීවරයින්ට තවදුරටත් ගැටළු ඇති කරන්නට වූයේ. ඒ අතර වර්ෂ 2021 මැයි මාසයේ X-Press Pearl නෞකාව කන්ටේනර් රථ 146 ක් සමඟ ලංකා මුහුදේ ගිනිබත් වී ගිලී යාම මෑත ඉතිහාසයේ ධීවර කර්මාන්තයට එල්ල වූ දරුණුතම පහර විය (Sirilal and Illmer, 2021; Perera, 2021). එහි බලපෑම ඉදිරි දශක ගණනාවක කාලය පුරා දැනෙනු ඇත. ගිලී ගිය නෞකාවේ සුන්බුන් ලංකා සාගර කලාපය සැළකිය යුතු තරමින් කෙලෙසූ අතර, එනිසා එම කොටසේ සාගර ජීවිතයේ පැවැත්මද ඉදිරි වසර ගණනාව පුරාවටම දැඩිව තර්ජනයට ලක් වී තිබේ. ධීවර කර්මාන්තයට මෙහි බලපෑම අමුතුවෙන් කිවයුතු නොවේ. මෙම කම්පන වලින් ඔවුන් ආරක්ෂා කිරීම සඳහා කිසිදු සහනාධාර වැඩසටහනක් ක්‍රියාත්මක නොවන

පසුබිමක, තමන්ගේ ජීවනෝපාය නැතිවී යාම සම්බන්ධව බටහිර වෙරළ තීරයේ ධීවරයෝ දැනටමත් හඬ නගති (ඉහත එම/ibid). ධීවර කර්මාන්තය තුළ වසර 35 ක් වැනි දීර්ඝ කාලයක් මුළුල්ලේ සේවයේ නියැලෙන විශුලින් ප්‍රනාන්දුට අනුව:

> සාමාන්‍යයෙන් මාළු පැටව් බෝ කරන්නේ කොරල් පර ආශ්‍රිතව. නමුත් අපිට කියා තිබෙනවා නැවෙන් නිකුත් වූ හානිදායක රසායනික ද්‍රව්‍ය නිසා කොරල් පර විනාශ වෙලා කියලා. දැන් ඉතින් වෙන කරන්න දෙයක් නැහැ, මුහුදට පැනල මැරෙන්න තමයි තියෙන්නේ. (Sirilal and Illmer, 2021 හි දක්වා ඇති පරිදි)

කෘෂිකර්මාන්තය සම්බන්ධයෙන් ලෝක බැංකුවේ තක්සේරුව මීට වඩා තරමක් දීප්තිමත් වුවත් (එනම් 2.4% ක පසුබැස්මක්) (*Sri Lanka Development Update: Economic and Poverty Impact of COVID-19,* 2021), සමීක්ෂණ දත්ත වලට අනුව ග්‍රාමීය ප්‍රතිචාරකයින්ගෙන් 69.5% ක් (එනම් නාගරික ප්‍රතිචාරකයින්ට සාපේක්ෂව 7.6% ක වර්ධනයක්) පවසා තිබුණේ වසංගතයෙන් පසු සිය ආර්ථික තත්වය වඩාත් නරක අතට හැරී ඇති බවයි. ජාතික තලයේ සිදුවූ ප්‍රතිපත්තිමය දෝෂ තුළ මේ සම්බන්ධ පැහැදිලි කිරීමක් හමු වේ. වර්ෂ 2021 මැයි මාසයේ ආණ්ඩුව විසින් රසායනික පොහොර ආනයනය තහනම් කළේ එමඟින් වාර්ෂිකව ඩොලර් මිලියන 400 ක් ඉතිරි කරගත හැකි බව කියමිනි (*Sri Lanka farmers, local bodies to be taught produce organic fertilizer after import ban,* 2021). මෙම ප්‍රතිපත්ති තීරණය හදිසියේ හා ඉතා අහඹු ලෙස ගන්නා ලද එකක් පමණක් නොව කිසිදු විද්‍යාත්මක පදනමකින් තොර එකක්ද විය (Waliwitiya, 2021; 'Fertiliser ban could have disasterous outcome', 2021; Sri Lanka - Ban on agrochemicals, 2021 යන මූලාශ්‍ර බලන්න). එමෙන්ම මන්ත්‍රීවරුන් වෙනුවෙන් වාහන ආනයනය කිරීම සඳහා දැවැන්ත විදේශ විනිමය ප්‍රමාණයක් වෙන්කොට ඇති පසුබිමක වාර්ෂිකව ඉතිරි කරගත හැකි ඩොලර් ප්‍රමාණය පිළිබඳ ආඛ්‍යානයද වටහා ගැනීමට අසීරුය.

ප්‍රධාන වශයෙන් කෘෂිකර්මාන්තය මත යැපෙන ග්‍රාමීය ආර්ථිකයට මෙය මරු පහරකි. ජයසූරිය (2021) ට අනුව මෙවැනි ප්‍රවාදාත්මක ප්‍රතිපත්ති නිසා වී ඵලදාව 25% කින් හා තේ ඵලදාව 35% කින් අඩුවිය හැකිය. රසායනික පොහොර වල අඩුව පිරිමැසිය හැකි පරිමාණයෙන් කාබනික පොහොර නිෂ්පාදනය කිරීම් හැකියාවද ලංකාවට නැත (ඉහත එම/ ibid). එනිසා පොහොර තහනම හේතුවෙන් ආහාර අර්බුදයක් මතුවීමේ හැකියාව පිළිබඳවද බියක් පවතී (*Fertilizer shortage could lead to food shortage in Sri Lanka, warn farmers,* 2021). මෙම අර්බුදයෙන් විද්‍යාමාන වන තවත් කරුණක් වන්නේ වගවීමෙන් තොර විධායකයකින් සිදුකළ

හැකි දරුණු හානියයි. ආණ්ඩුව තවදුරටත් මහජනතාවට වග නොකියන බවක් පෙනෙන්නට ඇතිවාක් මෙන්ම, එම අත්තනෝමතික පාලන ක්‍රමය සාමාන්‍යකරණය කරන බවක්ද පෙනේ. පරිච්ඡේදයේ අවධානය මීළඟට යොමු වන්නේ වසංගත තත්වය තුළ රජය විසින් ජනතාවට ලබාදුන් ආර්ථික සහනාධාර වෙතය.

කොවිඩ්-19 සහ ඊට අදාළව ශ්‍රී ලංකා ආණ්ඩුවේ සහන වැඩසටහන්: ආණ්ඩුව කුමක් කරන්නේ ද සහ අදාළ සහනාධාර අරමුදල් ගියේ කොයිබටද?

වර්ෂ 2020 මාර්තු මාසයේදී වසංගතයෙන් බලපෑමට ලක්වූ ජනතාව සඳහා රජය විසින් සහනාධාර ක්‍රම කිහිපයක්ම ප්‍රකාශයට පත් කරන ලදී. මේ වෙනුවෙන් පත්කරන ලද ජනාධිපති කාර්ය සාධක බලකාය විසින් එවැනි සහනාධාර යාන්ත්‍රණ 10 ක් හඳුන්වා දෙනු ලැබූ අතර, ජ්‍යෙෂ්ඨ පුරවැසියන්ට රුපියල් 5000 ක දීමනාවක් ලබාදීම, ආබාධිතයින්, වකුගඩු රෝගයෙන් පෙළෙන්නන්, සමෘද්ධිලාභීන් සහ ගොවි රක්ෂණාවරණ ක්‍රමය යටතේ ආවරණය වන්නන් වැනි හඳුනාගත් කණ්ඩායම් වලට මූල්‍යාධාර ලබාදීම වැනි යෝජනාද එහි අඩංගු විය (*Sri Lanka: Sri Lanka government grants more concessions to public affected by COVID-19 pandemic,* 2020). මීට අමතරව අඩු ආදායම්ලාභී පවුල් වලට රුපියල් 5000 ක දීමනාවක් දීම ප්‍රසිද්ධියට පත්වූ කාරණයකි (ඉහත එම/ibid). මෙම යාන්ත්‍රණයක් වසංගත තත්වය අවසාන වනතුරු පවතිනු ඇතැයි අපේක්ෂා කෙරේ. ඒවාට අවශ්‍ය මූල්‍යමය සහය ජාත්‍යන්තර මූල්‍ය ආයතන වලින් ලබාදුනි. ඒ අතර ලෝක බැංකුව විසින් වසංගතයේ ආර්ථික බලපෑම අවම කිරීම සඳහා 2020 සැප්තැම්බර් මාසයේදී ඩොලර් මිලියන 184.6 ක් ලබාදීම (*World Bank Supports Sri Lanka With $56 Million to Mitigate COVID-19 Impacts,* 2020) හා ආසියානු සංවර්ධන බැංකුව විසින් 2020 ජූනි මාසයේදී ලංකාවේ වසංගතයට එරෙහි සටන සඳහා ඩොලර් මිලියන 3 ක මුදලක් අනුමත කිරීම (*ADB Approves $3 Million Grant to Assist Sri Lanka's Response to COVID-19,* 2020) වැනි උදාහරණ කැපී පෙනේ. එසේම ජාතික මට්ටමින් ගත්කළ 2020 මාර්තු මාසයේ පිහිටුවන ලද 'ඉටුකම' අරමුදල වැදගත්ය. ජනාධිපති ගෝඨාභය රාජපක්ෂගේ මූලිකත්වයෙන් පිහිටවූ ඊට වර්ෂ 2021 අප්‍රේල් මස වනතෙක් මාසිකව සාමාන්‍ය වශයෙන් රුපියල් මිලියන 7 ක පමණ මුදලක් ලැබුණු බව සඳහන් වේ (*Sri Lanka : Remaining balance of 'ITUKAMA' COVID–19 Fund to be allocated for vaccination drive,* 2021). මෙම අරමුදලට දායකත්වය ස්වේච්ඡා පදනමක් මත වන අතර, මහජනතාවට අමතරව විදෙස්හි වාසය කරන ශ්‍රී ලාංකිකයන් සහ විවිධාකාරයේ සංවිධාන ඊට අනුග්‍රහ දක්වන ලදී (ඉහත එම/ibid).

මෙම සිදුවීම් මඟින් ලංකා රාජ්‍යය පිළිබඳව වැදගත් කරුණු කිහිපයක් ප්‍රකට වේ. උද්ධමනය හා ඔඩුදුවන විරැකියාව පවතින පසුබිමක් තුළ රුපියල් 5000 ක් ප්‍රමාණවත් නොවන බව පැවසීමට සිදුවීමද විහිළුවකි. රටේ ආර්ථිකය මේ වනවිට මුහුණ දී ඇති තත්වය නිසා කුමක් හෝ ලැබීමත් යමකැයි කෙනෙකුට තර්ක කළ හැකිය. එහෙත් 2021 මැයි මාසයේ පාර්ලිමේන්තු මන්ත්‍රීන් වෙනුවෙන් රුපියල් බිලියන 3.6 ක් යටකොට සුඛෝපභෝගී වාහන ගෙන්වීමේ සූදානම (*Preparations to import Luxury vehicles for MPs at a cost of over 3.6 billion rupees,* 2021) හා හදිසි තත්වයකදී අවශ්‍ය අවම පහසුකම් මන්ත්‍රීන්ට ලබාදීම සඳහා එය සිදුකළේ යැයි පැවසීම අමතක කළ නොහේ. පසුව ප්‍රකාශයක් නිකුත් කරමින් ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව පැවසූයේ එම ගනුදෙනුව පිළිබඳ තමන් දැනුවත්ව නොසිටි බවයි (*Sri Lanka CB did not approve luxury SUV imports for MPs: Governor,* 2021). මෙයට එල්ල වූ දරුණු මහජන ප්‍රතිචාරය හමුවේ එම වාහන ආනයනය තාවකාලිකව නවතා දැමීමට ආණ්ඩුවට සිදුවිය. ජනතා විමුක්ති පෙරමුණේ අනුර කුමාර දිසානායකට අනුව මෙය ආණ්ඩුවේ වර්තමාන ක්‍රියාකලාපය සම්බන්ධයෙන් පසුපෙළ මන්ත්‍රීවරුන්ගේ විශ්වාසය දිනාගැනීම සඳහා භාවිතා කරන ලද ගුණ්ඩුවකි (*Sri Lanka says state luxury SUV imports for MPs halted following outcry,* 2021). රූපවාහිනී නාලිකාවකට සම්මුඛ සාකච්ඡාවක් ලබාදෙමින් ඔහු පහත අදහස් දැක්වීය:

> සමහරු තමන්ට වෙන් කරලා තියෙන මුළු මුදලම වියදම් වෙන ආකාරයේ වාහන ගන්නවා. නමුත් මමත් ජනතා විමුක්ති පෙරමුණේ තවත් මන්ත්‍රීවරුන් කිහිප දෙනෙකුත් මිළදී ගත් ඩබල් කැබ් වල මිල ඩොලර් 15,000 යි. මේ වගේ වෙලාවක වාහන ගැන කතා කරන්න පුළුවන්ද? අපි පිළිගන්නවා මන්ත්‍රීවරයකුට තමුන්ගේ ධූරයේ වගකීම් ඉටුකිරීම සඳහා ධූර කාලය තුළ වාහනයක් අවශ්‍ය බව. නමුත් PCR පරීක්ෂණ වලට මුදල් නැතිව, ICU වල ඇඳන් නැතිව, වෛරසය වැළඳේවි කියා බයෙන් මිනිස්සු ජීවත් වෙන, ඒ වගේම සැළකිය යුතු ප්‍රමාණයක් මියැදෙන මෙවැනි වෙලාවක මෙවැනි දෙයක් ගැන කතා කිරීමෙන් අමනුෂ්‍ය මානසිකත්වයක් පෙන්නුම් කරන්නේ. (ඉහත එම/ibid)

ඉටුකමෙහි භූමිකාවද විමසා බැලීම වටී. මෙවැනි අරමුදල් පිහිටුවීම තුළ විද්‍යාමාන වන්නේ රාජ්‍යයෙහි බොල් ස්වභාවයයි[4]. එනම් සහන දීමනා සැපයීම අරබයා ගත්කළ රාජ්‍යය කුමන භූමිකාවක් රඟ දක්වන්නේද යන්න ප්‍රශ්නකාරී වී ඇති බවයි. මෙම කෘතියෙහි දිගින් දිගටම දක්වා ඇති පරිදි ආණ්ඩුව එන්න එන්නටම වගවීමෙන් තොරව ක්‍රියාත්මක වන සන්දර්භයක් තුළ මෙවැනි සහනාධාර ක්‍රම වලටද මහජනතාවගේ මුදල් ලබාගැනීම ගැටළු සහගතය.

මෙම අවස්ථාවේ වැදගත්ම ප්‍රශ්නය වන්නේ ඉටුකම අරමුදලට ලැබුණු මුදල් කෙසේ භාවිතා වූයේද යන්නය. 2021 මාර්තු මාසයේදී Verite Rsearch ආයතනය විසින් තොරතුරු දැනගැනීමේ අයිතිය පිළිබඳ පනත යටතේ පෙත්සමක් ගොනු කරමින් ජනාධිපති ලේකම් කාර්යාලයෙන් මෙම තොරතුරු විමසා සිටින ලදී. එහිදී මුල් අවස්ථාවේ ජනාධිපති ලේකම් කාර්යාලයට වගවිය හැකි වූයේ මුළු මුදලෙන් 6% ක ප්‍රමාණයක් සඳහා පමණි (එනම් රුපියල් මිලියන 105 ක්). එයද වැයවී තිබුණේ හමුදාව මඟින් මෙහෙයවන ලද PCR පරීක්ෂණ සහ නිරෝධායන පහසුකම් සැපයීම වැනි කටයුතු වලටය (*The government spent only 6% of the Itukama COVID-19 fund balance,* දිනයක් නොමැත). ඉතිරිය එන්නත්කරණය සඳහා යොදවන බව පවසා තිබුණි (*Sri Lanka : Remaining balance of 'ITUKAMA' COVID–19 Fund to be allocated for vaccination drive,* 2021). වර්ෂ 2021 මැයි මාසයේ ජනාධිපති මාධ්‍ය අංශය මඟින් නිකුත් කළ නිවේදනයක් තුළද මුළු අරමුදලෙන් වගවී තිබුණේ 23% ක ප්‍රමාණයක් සඳහා පමණි. එහිදීද සමාජ සුබසාධනය වෙනුවෙන් වෙන් කිරීමක් නොවීය (Thomas, 2021).

මරණ සංඛ්‍යාව අඩු කිරීමෙහිලා පමණක් නොව ආර්ථිකය නැවත පණගැන්වීමෙහිලා ද එන්නත්කරණය වැදගත් වේ. එහෙත් එය නිවැරදිව කළමණාකරණය නොකිරීම[5] තුළින්ද ප්‍රකට වන්නේ ජීවිත හෝ ජීවනෝපායන් යන ද්විත්වයම රැකගැනීම පිණිස ආණ්ඩුව සිය වගකීම් ඉටු නොකරන

---

4 'බොල් රාජ්‍යය' යන්න භාවිතා කරනු ලබන්නේ "ආණ්ඩුවක් සහ එමගින් මූල්‍යමය වශයෙන් නඩත්තු කළයුතු සේවා අතර ඇති පරතරය" හැඳින්වීමටය (Milward and Provan, 2000, p. 362). මෙය සාමාන්‍යයෙන් භාවිතා වන්නේ යම් යම් සේවාවන් සැපයීමේ වගකීම ආණ්ඩුව බාහිර ආයතන වලට පවරා තිබෙන සන්දර්භයන්හිය. වත්මන් ලංකාව තුළ තමා විසින් ඉටුකළ යුතු වගකීමක් ඉටුකිරීම සඳහා මහජන අරමුදලක් පිහිටුවීම තුළ රජය එම වගකීමද පිටට පවරා ඇති බව පෙනී යයි. එසේ නම් රාජ්‍යයේ භූමිකාව කුමක්ද යන්න වැදගත් ප්‍රශ්නයකි.

5 මෙහිදී ඇස්ට්‍රා-සෙනෙකා එන්නතේ දෙවන මාත්‍රාව ප්‍රමාණවත් පරිදි නොතිබීමේ පටන් සමස්ත ජනගහණය ආවරණය කිරීමට තරම් එන්නත් නොතිබීම, අනුමත කරන ලද සමහර එන්නත් වල ඵලදායීත්වය පිළිබඳ ගැටළු සහ විවිධ ආදායම් කාණ්ඩ අතර සමාන ලෙස එන්නත්කරණය ක්‍රියාත්මක නොකිරීම වැනි බොහෝ කරුණු පිළිබඳ ප්‍රශ්නකාරී තත්වයන් හටගන්නා ලදී.

බවය. එම නිසා දිගු කාලීනව විශේෂයෙන්ම ආර්ථිකයට බලපෑම් එල්ල වීමේ ප්‍රවණතාවක් පවතී. එන්නත්කරණයේදී ඇඟළුම් කම්හල් කාර්ය මණ්ඩලයට ප්‍රමුඛස්ථානය ලබාදෙන ලෙසට ඉල්ලීමක් ඉදිරිපත් වූයේ ඔවුන් සංචරණ සීමා මධ්‍යයේද දිගටම රාජකාරී කළයුතු බැවිනි. එහෙත් ආණ්ඩුව එය නෑසූ කන්ව සිටියේය (Gunasekera, 2021; Glover, 2021). එන්නත්කරණය තබා මෙම කණ්ඩායමට සේවා ස්ථානය තුළ වෛරසයෙන් ආරක්ෂා වීමේ මූලික පහසුකම්වත් සලසා නොතිබුණි. එම නිසා වසංගත තත්වය තුළ වැඩියෙන්ම බලපෑමට ලක්වූ කණ්ඩායමක් බවට ඔවුන් පත්විය (Glover, 2021). ඒ පිළිබඳව මෙම කෘතියේ වෙනම පරිච්ඡේදයක සාකච්ඡා වේ. ප්‍රනාන්දුට (2021) අනුව මෙවැනි තත්වයක් තුළදී ආණ්ඩුව කළ යුත්තේ 'අපි තමයි හොඳටම කළේ' වැනි වීර වාක්‍ය වලින් තොරව, 'එකතු වී වැඩ කරමු' වැනි මානසිකත්වයක් සමාජගත කිරීමයි.

වර්ෂ 2021 මැයි මාසයේ සිදුවූ තවත් සිදුවීමක් නිසා ආණ්ඩුවේ වගකීම් විරහිත ආකල්පය කැපී පෙනුණි. එය නම් රුපියල් මිලියන 625 ක් වැයකොට ශාරීරික පුහුණු මධ්‍යස්ථාන පිහිටුවීමේ ප්‍රයත්නයයි (Husain, 2021; 'Cabinet approves Rs 625 million to establish 500 outdoor fitness centers using containers', 2021 යන මූලාශ්‍ර බලන්න). සමාජ මාධ්‍ය ජාලා සහ වෙනත් මාධ්‍ය ඔස්සේ මේ පිළිබඳව එල්ල වූ දැඩි විවේචන හමුවේ යෝජනාවෙහි නිර්මාතෘ නාමල් රාජපක්ෂ මුහුණුපොතෙහි සටහනක් යොදුවේ ආණ්ඩුව අනිවාර්යයෙන්ම වසංගතය පිළිබඳ කටයුතු වලට මූලිකත්වය දෙන බවත්, ආරම්භ කොට ඇත්තේ යෝජිත ශාරීරික පුහුණු මධ්‍යස්ථාන වල මූලික කටයුතු පමණක් බවත් කියමිනි ('Cabinet approves Rs 625 million to establish 500 outdoor fitness centers using containers', 2021). තවදුරටත් අදහස් දක්වමින් ඔහු කියා සිටියේ මුදල් අමාත්‍යාංශය විසින් මෙම මුදල් වසංගතයට අදාළ කටයුතු සඳහා ඉල්ලා සිටින්නේ නම් මුදාහරින බවයි (Husain, 2021).

සුබසාධන අරමුදල් කළමණාකරණය හා පරිපාලනය කිරීම

ආණ්ඩුව සුබසාධන අරමුදල් බෙදාහැරීමෙහිලා අලස භාවයක් පෙන්නුම් කරන තත්වයක් තුළ දැනටමත් වෙන්කර ඇති කොවිඩ්-19 ප්‍රතිපාදන සම්බන්ධයෙන් එහි ක්‍රියාකාරීත්වය විමසා බැලීම වටී. මේ සම්බන්ධයෙන් වැඩිදුර විස්තර මෙම කෘතියේ වෙනත් පරිච්ඡේදයක දක්වා ඇත.

Transparency International ආයතනය වවුනියාවේ රුපියල් 5000 දීමනාව නොලද ග්‍රාමීය පුරවැසියන් 28 දෙනෙකුගේ අත්දැකීම ආශ්‍රයෙන් 2020 දෙසැම්බර් මාසයේ පෙන්වා දෙන ලද්දේ සහනාධාර බෙදා හැරීමේදී

ගැටළු මතුව තිබෙන බවය (*Ensuring COVID-19 relief reaches Sri Lanka's people,* 2020). දීමනාවට අයදුම් කිරීමට අවශ්‍ය අයදුම් පත්‍රය මෙම ගම් වැසියන්ට ලැබී නොතිබුණු අතර, ග්‍රාමීය මට්ටමේ පරිපාලනය විසින් ඊට හේතු දැක්වීමක් හෝ කර නොතිබුණි. මූල්‍ය සහනාධාර බෙදාහැරීම සම්බන්ධ අක්‍රමිකතා වලට මෙය එක් උදාහරණයක් පමණි. පරිපාලනමය අකාර්යක්ෂමභාවයෙහි පටන් දේශපාලන වාසි සඳහා පද්ධතිය අවශ්‍ය පරිදි වෙනස් කරගැනීමත්, සමහර අවස්ථා වල ඍජු මංකොල්ලයත් දක්වා චෝදනා ගණනාවක් මෙම යාන්ත්‍රණයට එල්ල වී තිබේ (ඉහත එම/ibid).

වර්ෂ 2020 මැයි මාසයේදී මැතිවරණ කොමිසමේ සභාපති මහින්ද දේශප්‍රිය විසින් සිය කොමිසම ලද ලිපියක් ඉදිරිපත් කරමින් කොවිඩ්-19 ට අදාළ සහන බෙදාහැරීමේ වැඩපිළිවෙළ සම්බන්ධව ඇති මහජන පැමිණිලි ඉස්මතු කළේය (*Remove politicians from Covid-19 relief programme,* 2020). එම ලිපියට අනුව ඡන්ද හිමි නාම ලේඛන දේශපාලන අනුග්‍රාහක කටයුතු සඳහා භාවිතා කිරීම, මැතිවරණයට පෙර කොවිඩ්-19 මර්දනය කිරීම වෙනුවෙන් වෙන්කර තිබූ සුබසාධන ප්‍රතිපාදන ප්‍රචාරණ කටයුතු සඳහා යෙදවීම මෙන්ම, දීමනා ලැබීමට සුදුසුකම් සහිත සමහර පිරිස් එම යාන්ත්‍රණ වලින් ඉවත් කිරීම වැනි අකටයුතුකම් ගණනාවක් සිදුව ඇති බව පැහැදිලි වේ (ඉහත එම/ibid). මෙම දීමනා බෙදාහැරීමේදී වූ අක්‍රමිකතා පිළිබඳ කරුණු දක්වමින් ෆොන්සේකා (2020) පහත අදහස් පල කර ඇත:

> එක්සත් ස්වයං රැකියා කරන්නන්ගේ සංගමයේ සභාපති චාල්ස් ප්‍රදීප්ට අනුව පිටකොටුවෙහි පමණක් ස්වයං රැකියාවන්හි යෙදෙන්නන් 50,000 කට ආසන්න ප්‍රමාණයක් ඇති අතර, ඒ කිසිවකුටත් රුපියල් 5000 දීමනාව ලැබී නැත. අප්‍රේල් මස දීමනාව මැයි මාසයේදී ලද ඉතාම ස්වල්පයක් දෙනෙකු දැන් ඔවුන්ගේ මැයි දීමනාව ලැබෙන තුරු බලා සිටිති. හැටන් සහ වටවල ප්‍රදේශ වල වතු ශ්‍රමිකයින් සිය රුපියල් 5000 මැයි මස දීමනාව ලබාග ැනීමට දැන් සති දෙකක් මුළුල්ලේ පලාත් පාලන ආයතන වලට යමින් සිටී. පළාත් පාලන ආයතන වලින් ඔවුන්ට පවසා ඇත්තේ බෙදාහැරීම සඳහා රජයෙන් මුදල් එවන තෙක් තමනුත් බලා සිටින බවයි.

එම ලිපියට අනුව මාතර දිස්ත්‍රික්කයේ නැගෙනහිර කිතලගම ප්‍රදේශයේ රාජ්‍ය නිලධාරියකු විසින් රුපියල් 5000 දීමනාව බෙදාහැරීම සඳහා රජය විසින් වෙන්කොට එවා තිබූ මුදල් වලින් රුපියල් ලක්ෂයක් මංකොල්ල කා තිබුණි (ඉහත එම/ ibid).

ඉහළ මධ්‍යම ආදායම් කාණ්ඩයේ කුටුම්බයක සාමාජිකයකු සමඟ යෙදුණු පිළිසඳරක දී මෙම පරිපාලනමය ගැටළු වල තවත් පැතිකඩක් හෙළි විය.[6] 2021 ජූනි මාසයේ ඇය සිය ප්‍රදේශයේ ග්‍රාම නිලධාරීතුමිය හමුවට ගොස් තිබුණේ විදෙස් රටක සිට නැවත පැමිණ සංචාරක හෝටලයක නිරෝධායනය අවසන් කළ සිය ස්වාමි පුරුෂයා නිවසට ගෙන්වා ගැනීම සඳහා අවශ්‍ය සංචරණ බලපත්‍රයක් ලබාගැනීමටය. එකී ලේඛන කටයුතු සම්පූර්ණ කළ පසු එම ග්‍රාම නිලධාරීතුමිය ඇගෙන් විමසා තිබුණේ රුපියල් 5000 දීමනාව ලබාගැනීමේ ලැයිස්තුවට ඇගේ නමත් ඇතුළත් කළ යුතුද යනුවෙනි. සහන දීමනා බෙදා හැරීමේ යාන්ත්‍රණය කිසිදු සම්බන්ධීකරණයකින් තොරව සහ වාචික දත්ත මත පදනම්ව සදුකෙරෙන බව මෙයින් පැහැදිලි වේ. දීමනාවේ අවශ්‍යතාවය තදින්ම දැනෙන වවුනියාවේ ගම්වාසීන් 28 කට නොලැබුණු රුපියල් 5000 දීමනාව, ඉතා පැහැදිලිවම එම අවශ්‍යතාවය නොමැති නුවර දිස්ත්‍රික්කයේ අයකුට අවශ්‍ය දැයි ඇසෙන්නේ ඒ අනුවය.

නිගමනය

ඉහත සාකච්ඡාවට අනුව වසංගතයේ ආර්ථික බලපෑම සියළු දෙනාට සමානව නොදැනුණු බවත්, ඊට ලද රජයේ සුබසාධන ප්‍රතිචාරය පිළිබඳ ජනතාව පොදුවේ ගත්කළ අපැහැදීමෙන් සිටින බවත් පැහැදිලිය. රැකියා වලින් බහුතරයක් අවිධිමත් අංශයේ සංකේන්ද්‍රණය වී තිබෙන තත්වයක් තුළ ඩිජිටල් ක්‍රම ඔස්සේ රාජකාරී කටයුතු කරගෙන යාමට සිදුවීම නිසා පවතින අසමානතාවයන් වර්ධනය වී ඇති බව පෙනී යයි. රැකියා වෙළඳපොළෙහි සුරක්ෂිතභාවය හා විරැකියා රක්ෂණාවරණ වැනි යාන්ත්‍රණ නොමැති බැවින් වඩාත් අනතුරට ලක්විය හැකි කණ්ඩායම් වලට රාජ්‍යයේ රැකවරණය අන් කවරදාටත් වඩා අවශ්‍යව තිබේ. එසේ වුවත් මූල්‍යමය සහනාධාර ක්‍රම ආණ්ඩුව විසින් පෞද්ගලික වාසි උදෙසා භාවිතා කරන බව දැකිය හැකිය.

මෙම පසුබිම තුළ පරිච්ඡේදයෙන් තර්ක කළේ කොවිඩ්-19 වසංගතයෙහි ආර්ථික බලපෑම අවම කිරීමෙහිලා ආණ්ඩුව අසමත්ව ඇති බවය. ඊට අදාළ හේතු 4 ක් හඳුනාගෙන තිබේ: ඉන් පළමුවැන්න වන්නේ රාජ්‍යය බොල් රාජ්‍යයක් බවට පත්ව තිබීමයි. එනම් තමා විසින් පුරවැසියා කෙරෙහි ඉටුකළ යුතු වගකීම් ඉටු කිරීමේ භූමිකාව පෞද්ගලික හා ජාත්‍යන්තර ක්‍රියාධරයින්ට අනුයුක්ත කිරීමය. එමෙන්ම තත්වය කේවල වශයෙන් කළමණාකරණය කරගැනීමට පුරවැසියා වක්‍රාකාරයෙන් දිරිමත්

6 මහනුවර ප්‍රදේශයේ නීති ක්ෂේත්‍රයේ රැකියාවෙහි නියුතු අයෙක් සමඟ පිළිසඳර (විද්‍යුත් ක්‍රම ඔස්සේ), 2021 ජූනි 11.

කිරීමක්ද එහිදී දක්නට ලැබෙන අතර, එතුළ ජනගහණය ආරක්ෂා කිරීමේ රාජ්‍යයේ වගකීම මඟහැර යාමක් දක්නට ලැබේ. ඒ අනුව සිදුව ඇත්තේ රාජ්‍යයේ සුබසාධන ක්‍රියාවලිය එන්න එන්නටම හැකිලී යාමත්, එම නිසා හදිසි තත්වයන්ට මුහුණ දීමේ වගකීම පුරවැසියාට තනිව දැරීමට සිදුවීමත්ය. දෙවැන්න, වසංගත තත්වය තුළ ගතයුතු ප්‍රතිපත්තිමය තීරණ වලට ප්‍රමුඛස්ථානය දෙනු වෙනුවට, ඊට කිසිදු සම්බන්ධයක් නොමැති සහ ආර්ථිකයට බරක් වන ආකාරයේ කටයුතු වලට මුල්තැනක් දීමය. තුන්වැන්න නම් සහනාධාර යාන්ත්‍රණය පරිපාලනය කිරීම හා අදාළ සහනාධාර බෙදාහැරීම නිවැරදිව කළමණාකරණය නොකිරීම මෙන්ම අවභාවිතා කර තිබීමය. එම නිසා ජනගහණයේ අවම ආරක්ෂිත තත්වයක සිටින්නා වූ කොටස් වසංගත තත්වය තුළ තවත් අනතුරුදායක අඩියකට ඇද දමා තිබේ. සිව්වැනි සහ අවසාන හේතුව වන්නේ අත්තනෝමතික හා පුරවැසියාට හානිදායක අන්දමට කඩිමුඩියේ තීරණ ගැනීමයි. අවසාන වශයෙන් කිවහැකි වන්නේ ලංකාවේ සුබසාධන පද්ධතියේ ශක්තිය මෙම වසංගතයෙන් පරීක්ෂා කර ඇති බවත්, එම පරීක්ෂණයෙන් ජාතියක් වශයෙන් අප ඉතා ඛේදජනක ලෙස අසමත්ව ඇති බවත්ය.

ආශ්‍රිත ග්‍රන්ථ

ADB Approves $3 Million Grant to Assist Sri Lanka's Response to COVID-19 (2020) *Asian Development Bank*. Available at: https://www.adb.org/news/adb-approves-3-million-grantassist-sri-lanka-s-response-covid-19 (Accessed: 30 June 2021).

BBC News (2020) 'Coronavirus: Greatest test since World War Two, says UN chief', 1 April. Available at: https://www.bbc.com/ news/world-52114829 (Accessed: 27 June 2021).

'Cabinet approves Rs 625 million to establish 500 outdoor fitness centers using containers' (2021) *NewsWire*, 4 May. Available at: https://www.newswire.lk/2021/05/04/cabinet-approves-rs-625-million-to-establish-500-outdoor-fitness-centers-usingcontainers/ (Accessed: 1 July 2021).

Decerf, B., Ferreira, F.H.G., Mahler, D.G., Sterck, O. (2020) *Lives and Livelihoods: Estimates of the Global Mortality and Poverty Effects of the COVID-19 Pandemic.* 13549. Bonn: Institute of Labor Economics (IZA). Available at: https://www. econstor.eu/bitstream/10419/223991/1/dp13549.pdf.

Ensuring COVID-19 relief reaches Sri Lanka's people (2020) *Transparency.org.* Available at: https://www.transparency. org/en/blog/ensuring-covid-19-relief-reaches-sri-lankaspeople (Accessed: 1 July 2021).

Fernando, L. (2021) 'Covid - Let's Migrate From "I did It Best" To "Let's Do It Together"', *Colombo Telegraph*, 7 May. Available at: https:// www.colombotelegraph.com/index.php/ covid-lets-migrate-from-i-did-it-best-to-lets-do-it-together/ (Accessed: 1 July 2021).

'Fertiliser ban could have disasterous outcome' (2021), 10 June. Available at: http://island.lk/fertiliser-ban-could-havedisasterous-outcome/ (Accessed: 25 July 2021).

Fertilizer shortage could lead to food shortage in Sri Lanka, warn farmers (2021) *Newsfirst Sri Lanka.* Available at: https:// www.youtube.com/ watch?v=GmjFkbQfFv8 (Accessed: 1 July 2021).

Fonseka, P. (2020) *Swindlers deal to deprive Rs. 5000 allowance, Daily Mirror.* Available at: https://www.dailymirror. lk/recomended-news/ Swindlers-deal-to-deprive-Rs-5000- allowance/277-190489 (Accessed: 1 July 2021).

Glover, S. (2021) *Sri Lankan garment workers 'hit by third wave', Ecotextile News.* Available at: https://www.ecotextile. com/2021062427983/ materials-production-news/sri-lankangarment-workers-hit-by-third-wave.html (Accessed: 1 July 2021).

Gunasekera, T. (2021) *Patriot, Bared, Colombo Telegraph.* Available at: https://www.colombotelegraph.com/index.php/patriotbared/ (Accessed: 30 June 2021).

Husain, J. (2021) *Namal Says Project To Establish 500 Outdoor Gyms Only After Covid-19 Third-Wave Ends, Daily Mirror.* Available at: https:// www.magzter.com/stories/Newspaper/DailyMirror-Sri-Lanka/ Namal-Says-Project-To-Establish-500- Outdoor-Gyms-Only-After-Covid-19-Third-Wave-Ends (Accessed: 1 July 2021).

Jayamanne, D. (2020) *Taking Stock of Growing 'Fish-phobia', CeylonToday.* Available at: https://ceylontoday.lk/news/ taking-stock-of-growing-fish-phobia (Accessed: 1 July 2021).

Jayasinghe, C. (2020) *Sri Lanka needs to ramp up daily PCR testing to 40-50,000 a day: Dr Rannan-Eliya, EconomyNext.* Available at: https://

economynext.com/sri-lanka-needs-to-ramp-updaily-pcr-testing-to-40-50000-a-day-dr-rannan-eliya-75755 (Accessed: 30 June 2021).

Jayasuriya, L. (2000) *Welfarism and Politics in Sri Lanka: Experience of a Third World Welfare State. The University of Western Australia.* Available at: https://research-repository.uwa. edu.au/en/publications/welfarism-and-politics-in-sri-lankaexperience-of-a-third-world-w (Accessed: 1 July 2021).

Jayasuriya, L. (2004) 'The Colonial Lineages of the Welfare State', in Kelegama, S. (ed.) *Economic Policy in Sri Lanka: Issues and Debates.* First edition. Thousand Oaks, California: SAGE Publications Pvt. Ltd, pp. 403–425.

Jayasuriya, R. (2021) 'The coming full-blown crisis in agricultural sector courtesy of a shortsighted fertilizer ban', *LankaWeb*, 16 June. Available at: https://www.lankaweb.com/ news/items/2021/06/16/the-coming-full-blown-crisis-inagricultural-sector-courtesy-of-a-shortsighted-fertilizer-ban/ (Accessed: 1 July 2021).

Jayawardena, P. (2020) 'talkingeconomics - COVID-19 and Sri Lanka's Labour Market Gaps: Permanent Protection for Temporary Employees', *Institute of Policy Studies*, 9 September. Available at: https://www.ips.lk/talkingeconomics/2020/09/09/ covid-19-and-sri-lankas-labour-market-gaps-permanentprotection-for-temporary-employees/ (Accessed: 29 June 2021).

Milward, H. B. and Provan, K. G. (2000) 'Governing the Hollow State', *Journal of Public Administration Research and Theory: J-PART*, 10(2), pp. 359–379.

Most Sri Lanka workers without formal protection amid Covid-19 shock: IPS study (2020) *EconomyNext.* Available at: https:// economynext.com/most-sri-lanka-workers-without-formalprotection-amid-covid-19-shock-ips-study-76369 (Accessed: 29 June 2021).

Perera, M. M. (2021) *Colombo, Express Pearl disaster worries Catholics and civil society, AsiaNews.* Available at: http://www. asianews.it/news-en/Colombo,-Express-Pearl-disasterworries-Catholics-and-civil-society-53291.html (Accessed: 1 July 2021).

Preprations to import Luxury vehicles for MPs at a cost of over 3.6 billion rupees (2021) *Sri Lanka News - Newsfirst*. Available at: https://www.newsfirst.lk/2021/05/24/preprations-toimport-luxury-vehicles-for-mps-at-a-cost-of-over-3-6-billionrupees/ (Accessed: 1 July 2021).

Ranaraja, M. (2020) 'Notes from Colombo: Sri Lanka Weathers the Covid-19 Storm', *The Asia Foundation*, 8 July. Available at: https://asiafoundation.org/2020/07/08/notes-fromcolombo-sri-lanka-weathers-the-covid-19-storm/ (Accessed: 27 June 2021).

Recent Economic Developments: Highlights of 2020 and Prospects for 2021 (2020) Colombo: Central Bank of Sri Lanka. Available at: https://www.cbsl.gov.lk/en/publications/economicand-financial-reports/recent-economic-developments/recenteconomic-developments-2020 (Accessed: 29 June 2021).

Remove politicians from Covid-19 relief programme (2020) *Lanka Mirror*. Available at: https://srilankamirror.com/ news/18247-remove-politicians-from-covid-19-reliefprogramme (Accessed: 1 July 2021).

Sirilal, R. and Illmer, A. (2021) 'X-Press Pearl: The "toxic ship" that caused an environmental disaster', *BBC News*, 10 June. Available at: https://www.bbc.com/news/worldasia-57395693 (Accessed: 1 July 2021).

'Socio-Economic Index in the face of COVID-19' (2021) *Centre for Policy Alternatives*, 30 June. Available at: https://www. cpalanka.org/socio-economic-index-in-the-face-of-covid-19/ (Accessed: 30 June 2021).

Sri Lanka - Ban on agrochemicals (2021). Available at: https:// www.hortibiz.com/news/?tx_news_pi1%5Bnews%5D=1137&cHash=dd059427406ea8fe24400acd2ef06b52 (Accessed: 25 July 2021).

Sri Lanka CB did not approve luxury SUV imports for MPs: Governor (2021) *EconomyNext*. Available at: https://economynext. com/sri-lanka-cb-did-not-approve-luxury-suv-imports-formps-governor-82962 (Accessed: 1 July 2021).

Sri Lanka Development Update: Economic and Poverty Impact of COVID-19 (2021) Washington, DC: The World Bank Group. Available at: https://thedocs.worldbank.org/en/doc/15b8de0edd4f39cc7a82b7aff8430576-0310062021/original/SriLanka-DevUpd-Apr9.pdf.

Sri Lanka farmers, local bodies to be taught produce organic fertilizer after import ban (2021) *EconomyNext*. Available at: https:// economynext.com/sri-lanka-farmers-local-bodies-to-betaught-produce-organic-fertilizer-after-import-ban-82690 (Accessed: 1 July 2021).

Sri Lanka: Remaining balance of 'ITUKAMA' COVID–19 Fund to be allocated for vaccination drive (2021) *Colombopage*. Available at: http://www.colombopage.com/archive_21A/ May10_1620667307CH.php (Accessed: 30 June 2021).

Sri Lanka says state luxury SUV imports for MPs halted following outcry (2021) *EconomyNext*. Available at: https:// economynext.com/sri-lanka-says-state-luxury-suv-importsfor-mps-halted-following-outcry-82413 (Accessed: 1 July 2021).

Sri Lanka: Sri Lanka government grants more concessions to public affected by COVID-19 pandemic (2020) *Colombo Page*. Available at: http://www.colombopage.com/archive_20A/ Mar31_1585667258CH.php (Accessed: 1 July 2021).

Sri Lanka: State of the Economy 2020 | Institute of policy studies Sri Lanka (2020). Available at: https://www.ips.lk/sri-lankastate-of-the-economy-2020-2/ (Accessed: 29 June 2021).

Sri Lanka: The government decides to buy all the fish harvest (2020) *Colombo Page*. Available at: http://www.colombopage.com/ archive_20B/Oct28_1603897849CH.php (Accessed: 1 July 2021).

The Global Economic Outlook During the COVID-19 Pandemic: A Changed World (2020) *World Bank*. Available at: https:// www.worldbank.org/en/news/feature/2020/06/08/theglobal-economic-outlook-during-the-covid-19-pandemic-achanged-world (Accessed: 28 June 2021).

The Global Economic Prospects (2021). Washington, DC: The World Bank Group. Available at: https:// openknowledge.worldbank.

org/bitstream/handle/10986/ 35647/9781464816659.pdf (Accessed: 28 June 2021).

The government spent only 6% of the Itukama COVID-19 fund balance (no date) *Publicfinance.lk*. Available at: https://publicfinance. lk/en/topics/ The-government-spent-only-6-of-the-ItukamaCOVID-19-fund-balance-1620900512 (Accessed: 1 July 2021).

Thomas, K. (2021) *What Happened To The Itukama Fund?* Available at: https://roar.media/english/life/current-affairs/whathappened-to-the-itukama-fund (Accessed: 1 July 2021).

Venugopal, R. (2015) 'Neoliberalism as concept', *Economy and Society*, 44(2), pp. 165–187. doi: 10.1080/03085147.2015.1013356.

Waliwitiya, R. (2021) *Sri Lanka fertilizer ban haphazard, modern tech, risk management the answer: researcher, EconomyNext*. Available at: https://economynext.com/sri-lanka-fertilizerban-haphazard-modern-tech-risk-management-the-answerresearcher-81643 (Accessed: 25 July 2021).

Weerasekera, H. (2020) 'talkingeconomics - Building Back Better: Reviving Sri Lanka's Economy Beyond COVID-19', *Institute of Policy Studies*, 19 October. Available at: https://www. ips.lk/talkingeconomics/2020/10/19/building-back-betterreviving-sri-lankas-economy-beyond-covid-19/ (Accessed: 29 June 2021).

World Bank Supports Sri Lanka With $56 Million to Mitigate COVID-19 Impacts (2020) *World Bank*. Available at: https:// www.worldbank.org/en/news/press-release/2020/09/11/ world-bank-supports-sri-lanka-with-usd56-million-mitigatecovid-19-impacts (Accessed: 30 June 2021).

Yeyati, E. L. and Filippini, F. (2021) *Social and economic impact of COVID-19*. 158. Washington, D.C.: Brookings Institution. Available at: https://www.brookings.edu/wp-content/ uploads/2021/06/Social-and-economic-impact-COVID.pdf.